

Ποικιλία στη διδασκαλία

Της ΔΩΡΑΣ ΚΑΒΒΟΥΡΑ*

Η σημερινή συγκυρία θέτει την ιστορική εκπαίδευση στο προσκήνιο και δίνει την ευκαιρία να αναφανούν ερωτήματα και απόψεις για τη σχολική ιστορία, τις προσδοκίες μας απ'αυτήν και κατά συνέπεια τις διδακτικές προσεγγίσεις που είναι κατάλληλες για να ικανοποιηθούν αυτές οι προσδοκίες. Η σχολική ιστορία δεν αποτελεί μια αυτόνομη ιστοριογραφία.

Εμπνέεται και δανείζεται από την ακαδημαϊκή ιστορία: προβλήματα, θέματα, έννοιες, μεθοδολογικά εργαλεία, πρωτογενή υλικά, την οργάνωσή τους σε γνώση και την ιδιότητα να γίνουν όλα αυτά αναγνώσιμα.

**Μέσα από αυτά τα δάνεια νομιμοποιείται και αποκτά επιστημονική εγκυρότητα. Η ποιότητά της κρίνεται με βάση: α) κατά πόσο παρακολουθεί και καταφέρνει να ενσωματώνει τη γνώση που παράγει η ακαδημαϊκή ιστοριογραφία σήμερα β) κατά πόσο κρατά αποστάσεις από ιδεολογικές καταχρήσεις και γ) την πρωτοτυπία της οργάνωσης του περιεχομένου και τις διδακτικές της αρετές.

**Για ποιους λόγους διδάσκεται; Γιατί:

α) προσφέρει γνώσεις για γεγονότα και κοινωνικά φαινόμενα που μπορούν να αποτελέσουν σημεία αναφοράς στην πολυμορφία του κόσμου

β) αποτελεί ένα «ασφαλές» πεδίο άσκησης για την πολιτική καλλιέργεια της νέας γενιάς καθώς της έχει ανατεθεί η διαμόρφωση ενημερωμένων πολιτών, με διανοητική αυτονομία και ικανών να μετέχουν στις δημοκρατικές διαδικασίες

γ) τροφοδοτεί τη συγκρότηση πολιτισμικών ταυτοτήτων με διαύγεια και ρεαλισμό και

δ) προτείνει ευκαιρίες για μάθηση και ανάπτυξη ιστορικής σκέψης.

**Η διδασκαλία της ιστορίας σήμερα είναι πολύμορφη, έχει στη διάθεσή της πολλά μέσα και ποικίλα τεχνολογικά υλικά. Οφείλει, ωστόσο, να σέβεται τις παρακάτω παραδοχές: πρωταγωνιστές στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι οι μαθητές/τριες και οι μορφές της διδασκαλίας οφείλουν να σχεδιάζονται με βάση αυτή την αρχή.

Η διδασκαλία ισοδυναμεί με προκλήσεις ώστε να εμπλέκονται προσωπικά οι εκπαιδευόμενοι για να κατακτηθεί το αντικείμενο της μελέτης. Έτσι προκύπτει η μάθηση, έτσι μετατρέπονται οι πληροφορίες σε γνώση σύμφωνα με τα δεδομένα της διδακτικής έρευνας, η σχολική γνώση για να είναι λειτουργική πρέπει να προσφέρεται με πολλά και ποικίλα ερεθίσματα και όχι με πνεύμα απλοποίησης, ώστε οι αποδέκτες να μπορούν να αναγνωρίζουν και να αντιστοιχίζουν τη σχολική γνώση με την κοινωνική πραγματικότητα.

Η διδασκαλία με βάση πηγές, μαρτυρίες και παραθέματα δεν ακυρώνει τον αφηγηματικό χαρακτήρα της ιστορίας. Αντίθετα, είναι μια εναλλακτική μορφή διδασκαλίας ελκυστική και λειτουργεί συμπληρωματικά. Η χρήση των πηγών διαμορφώνει μια «ανοιχτή» και όχι δογματική αντίληψη για την ιστορική γνώση, απαραίτητη διότι προσφέρει υλικό τεκμηρίωσης, διαφορετικές κρίσεις και επιλογές καθώς και δυνατότητες ανάπτυξης λόγου και έκφρασης και επιχειρημάτων στα παιδιά, στοιχείο πολύ αδύναμο στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

**Τέτοιες εναλλακτικές μορφές παρέχουν ευκαιρίες στους μαθητές/τριες να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν την οπτική του «άλλου» πάνω στα γεγονότα. Έτσι προετοιμάζονται να αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα των ιστορικών γεγονότων, να κατανοούν τις πολλαπλές ερμηνείες και να αποφεύγουν τα στερεότυπα.

Αυτές οι δεξιότητες θα χρησιμοποιηθούν για να αντιλαμβάνονται προβλήματα που

προκαλούν δημόσιες αντιπαραθέσεις, να αντιμετωπίζουν με διαύγεια τα κοινωνικά διακυβεύματα, να κατασκευάζουν επιχειρήματα σε θέματα που γεννούν συγκρούσεις.

**Το εικονιστικό υλικό (εικόνες, χάρτες, πίνακες, σχεδιαγράμματα...) παρέχει επίσης σημαντικές πληροφορίες και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής διαδικασίας. Διευκολύνει την απόκτηση δεξιοτήτων ανάγνωσης συμβόλων, συσχετισμών διαφόρων δεδομένων (γεωγραφικών, αριθμητικών κ.ά.) διατύπωσης συμπερασμάτων, την εκτίμηση αρχαιολογικών αντικειμένων και έργων τέχνης και τη συνάρτησή τους με τις κοινωνίες που τα γέννησαν.

**Η διδασκαλία της ιστορίας έχει χρέος να διαμορφώνει στα άτομα τη συνείδηση ότι μοιράζονται από κοινού αξίες, μνήμες και στοιχεία πολιτισμού, να καλλιεργεί την ανεκτικότητα και μια νηφάλια σχέση με τη μνήμη των κοινωνικών ομάδων. Η ιστορία τροφοδοτείται από τη μνήμη, αλλά δεν υποτάσσεται σ' αυτή. Οφείλει να την αναψηλαφεί, να τη διορθώνει και να την εξορθολογίζει μέσα στα κοινωνικά πλαίσια.

**Όλα τα προηγούμενα, βέβαια, δεν μπορούν να ασκηθούν πάνω σε μια έτοιμη και προκατασκευασμένη ιστορική γνώση. Η εξάσκηση απαιτεί μια ποικιλία από ιστορικά υλικά σε πλαίσια προβληματισμού που θα χρησιμοποιούνται από τα παιδιά για να υφάνουν όψεις της κοινωνικής πραγματικότητας. Ένα τέτοιο εργαλείο για εξάσκηση αποτελεί και το βιβλίο της ΣΤ' Δημοτικού.

**Οι μορφές διδασκαλίας είναι πολλές, αλλά ο κυρίαρχος στόχος παραμένει ένας: πώς θα μετατρέπουμε τη σχολική ιστορία από μια πληκτική ύλη για απομνημόνευση (όπως συχνά διαπιστώνεται) σε πεδίο προβληματισμού, σκέψης, αναζήτησης, σε έναν «κόσμο» που μας αφορά και μας προσδιορίζει.

* Η ΔΩΡΑ ΚΑΒΒΟΥΡΑ είναι επίκουρη καθηγήτρια Διδακτικής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ - 15/04/2007